

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМ»

Галузь знань			17 – «Електроніка, автоматизація та електронні комунікації»		Освітній рівень	Другий (магістерський)	
Спеціальність			174 «Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка»		Семестр	3	
Освітньо-наукова програма			Автоматизоване управління технологічними процесами		Тип дисципліни	Обов'язкова	
Факультет			Машинобудування		Кафедра	Автоматизація виробничих процесів (АВП)	
Обсяг:	Кредитів ECTS	Годин	За видами занять				
			Лекцій	Практичних занять	Самостійна підготовка	Вид контролю	
	4,5	135	30	15	90	Іспит	

ВИКЛАДАЧІ

Разживін Олексій Валерійович, ауд. 2209, e-mail: avrzzhivin75@gmail.com

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри АВП ДДМА.
 Досвід роботи - більше 23 років.
 Наукові праці та навчально-методичні посібники:
 ORCID: <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-1371-2651>
 SCHOLAR.GOOGLE: <http://surl.li/latef>
 Scopus Author ID: 57672166200:
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57672166200>
 Провідний лектор з дисциплін: «Проектування систем автоматизації на базі ПЛК», «Технічні засоби автоматизації», «Цифрові системи керування та обробки інформації»

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри АВП ДДМА.
 Досвід роботи - більше 15 років.
 Наукові праці та навчально-методичні посібники:
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9606-875X>
 SCHOLAR.GOOGLE:
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=aofAdM0AAAAJ&hl=uk>
 Scopus Author ID: 57205585546 :
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57205585546>
 Провідний лектор з дисциплін: «Основи комп'ютерно-інтегрованого управління», «Електропривод та автоматизація загальнопромислових механізмів», «Автоматизоване проектування складних об'єктів та систем»

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Взаємозв'язок у структурно-логічній схемі

Освітні компоненти, які передують вивченню	Цифрові системи керування та обробки інформації, Інтелектуальні системи керування
Освітні компоненти для яких є базовою	Кваліфікаційна робота магістра

Компетенції відповідно до освітньо-професійної програми

Soft- skills / Загальні компетентності (ЗК)	Hard-skills / Спеціальні (фахові) компетенції
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	- Здатність застосовувати методи моделювання та оптимізації для дослідження та підвищення ефективності систем і процесів керування складними технологічними та організаційно-технічними об'єктами. - Здатність застосовувати сучасні технології наукових досліджень процесів, обладнання, засобів і систем автоматизації, контролю, діагностики, випробування та керування складними організаційно-технічними об'єктами та системами.

Результати навчання відповідно до освітньо-професійної (програмні результати навчання – ПРН)

- Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки, а також критичне осмислення сучасних проблем у сфері автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій для розв'язування складних задач професійної діяльності.
- Застосовувати сучасні підходи і методи моделювання та оптимізації для дослідження та створення ефективних систем автоматизації складними технологічними та організаційно-технічними об'єктами.
- Застосовувати сучасні технології наукових досліджень, спеціалізований математичний інструментарій для дослідження, моделювання та ідентифікації об'єктів автоматизації.
- Уміти виявляти наукову сутність проблем у професійній сфері, знаходити шляхи щодо їх розв'язання.
- Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження у сфері автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій, обирати ефективні методи досліджень, аргументувати висновки, презентувати результати досліджень.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Анотація	Актуальність вивчення дисципліни «Сучасні методи дослідження систем» у зв'язку з завданням науково-дослідної підготовки магістрів за спеціальністю 174 «Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка» полягає в підвищенні ефективності машинобудування, шляхом набуття спеціалізованих концептуальних знань що включають сучасні наукові здобутки, а також критичне осмислення сучасних проблем у сфері автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій
Мета	формування когнітивних, афективних та психомоторних компетентностей в сфері навчання студентів при дослідженні автоматизованих систем управління з застосуванням сучасних наукових здобутків при дослідженні нелінійних систем
Формат	Лекції (очний, дистанційний формат), лабораторні заняття (очний, дистанційний формат), консультації (очний, дистанційний формат), підсумковий контроль – іспит (очний, дистанційний формат)

**«Правила
гри»**

- Курс передбачає роботу в колективі.
  - Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Політика щодо дедлайнів та перескладання**
- Освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу.
  - Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою.
  - Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо студент відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації викладача.
- Політика академічної доброчесності**
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане в ході виконання завдання.
  - Політика академічної доброчесності регламентується «ПОЛОЖЕННЯ про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти ДДМА» (<http://surl.li/laufq>)

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Лекція 1	Сучасні математичні моделі динамічних систем	Лабораторна робота 1-4	Моделювання геометричних фракталів	Самостійна робота	Проблеми детермінізму
Лекція 2	Особливості дослідження систем із самоорганізацією	Лабораторна робота 5-8	Створення фрактальних об'єктів		Динаміка еволюційної моделі
Лекція 3	Основні поняття і принципи теорії фракталів	Лабораторна робота 9-11	Дослідження дивних атракторів		Приклади фракталів з навколишнього середовища
Лекція 4	Розмірність Хаусдорфа-Безиковича	Лабораторна робота 12-15	Розробка нейронних моделей		Визначення розмірності фракталів
Лекція 5	Системи тертл-графіки				Фрактали на комплексній площині
Лекція 6	Множини Жюліа				Випадкові фрактали
Лекція 7	Біфуркації в динамічних процесах				Умови зародження хаотичної динаміки
Лекція 8	Парадигма детермінованого хаосу – дивний атрактор Лоренца				Детермінований хаос
Лекція 9	Якісні і кількісні ознаки хаосу				Практичне використання хаотичної динаміки
Лекція 10	Сутність синергетики та самоорганізації систем				Приклади синергетики
Лекція 11	Синергетичний підхід до управління синергетичною діяльністю				Підготовка до занять
Лекція 12	Особливості дослідження процесів з використанням синергетичного підходу				Підготовка до занять
Лекція 13	Методологія дослідження саморозвиваючихся систем клітинними автоматами				Підготовка до занять
Лекція 14	Принципи побудови нейронної мережі				Модель штучного нейрона
Лекція 15	Формування архітектури нейронної мережі				Методика навчання мережі

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Принтер Ecosys P2235dn Сканер EpsonPerfection V19 Графічний планшет Wacom One Medium (CTL-672-N) Проектор Epson EH-TW5820 Екран Walfix 120` Ноутбук HP Pavillion15-cw1010ur Комп'ютери AMD Ryzen 5-3400 (15 од.)
 Пакети прикладних програм (тільки ліцензоване та відкрите ПЗ): MS Windows 10; Microsoft Office; Scilab; Apophysis версія 7X16; Fractal Explorer; Chaoscope; Chaos 3.5
<http://moodle-new.dgma.donetsk.ua/course/view.php?id=29>

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література

1. Сучасні методи дослідження нелінійних динамічних систем. Посібник / О. О. Сердюк. – Краматорськ : ДДМА, 2018. – 119 с.
2. Методичні вказівки до комп'ютерного практикуму по дисципліні ”Сучасні методи дослідження систем”. (для студентів спеціальності 151 “Автоматизація і комп'ютерно-інтегровані технології», кваліфікаційний рівень - магістр) / Укл. О. О. Сердюк. - Краматорськ: ДДМА, 2018 – 44 с.
3. Albus J. S., Meystel A. M. Intelligent Systems: Architecture, Design, and Control / Wiley, New York, 2002.
4. A. P. Engelbrecht. Computational Intelligence: An Introduction / Wiley, Chichester, U.K., 2002.
5. Badiru A. B., Cheung J. Y. Fuzzy Engineering Expert Systems with Neural Network Applications / John Wiley, New York, NY, 2002.

Додаткові джерела

1. Giese H., Rumpe B. Science and Engineering of Cyber-Physical Systems (Dagstuhl Seminar 11441), Dagstuhl Reports, vol. 1, no. 11, pp. 1–22, 2012.
  2. Conti M. Looking ahead in pervasive computing: challenges and opportunities in the era of cyber-physical convergence,” Pervasive and Mobile Computing, 2011.
  3. Sha L., Gopalakrishnan S. Cyber-physical systems: A new frontier, Machine Learning in Cyber Trust, pp. 3–13, 2009.
  4. Horv'ath I., Gerritsen B. Cyber-physical systems: Concepts, technologies and implementation principles, in Tools and Methods of Competitive Engineering Symposium (TMCE), 2012, pp. 19–36.
- Lee E., “Computing needs time,” Communications of the ACM, vol. 52, no. 5, pp. 70–79, 2009

**ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ПЕРЕЗДАЧ З ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ПОВНОГО КУРСУ НАВЧАННЯ**

Денна форма навчання															
Вид навчальних занять / контролю	Розподіл між учбовими тижнями														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1 семестр															
Лекції	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Лабораторні. заняття	2		2		2		2		2		2		2		1
Сам. робота	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Консультації				К					К		К				К
Контр. роботи					КР1										КР2
Змістовні модулі	ЗМ1		ЗМ2			ЗМ3						ЗМ4			
Контроль по модулю			ЛР1		КР1			ЛР2			ЛР3			ЛР4	КР2

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОНТРОЛЬНИХ ТОЧОК ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

№ з/п	Назва і короткий зміст контрольного заходу	Мак балів	Характеристика критеріїв досягнення результатів навчання для отримання максимальної кількості балів
1	Моделювання геометричних фракталів	15	Студент здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та поза лекційного матеріалу, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації. Студент засвоїв методику моделювання фрактальних об'єктів, описуваних алгебраїчними вираженнями, а також навів аргументовані відповіді на загальні та додаткові запитання викладача
2	Створення фрактальних об'єктів	15	Студент здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та поза лекційного матеріалу, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації. Студент засвоїв методику створення фрактальних об'єктів за допомогою turtle-технології, а також навів аргументовані відповіді на загальні та додаткові запитання викладача та колег.
3	Дослідження дивних атракторів	15	Студент здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та поза лекційного матеріалу, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації. Студент виконав та засвоїв методику моделювання й дослідження атракторів фрактальної розмірності, а також навів аргументовані відповіді на загальні та додаткові запитання викладача та колег.
4	Розробка нейронних моделей	15	Студент здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та поза лекційного матеріалу, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації. Студент засвоїв методику й придбати навички створення, адаптації й навчання лінійної нейронної мережі із застосування пакета прикладних програм (ППП) Neural Network Toolbox, а також навів аргументовані відповіді на загальні та додаткові запитання викладача
5	Контрольна робота 1 за лекційним матеріалом	20	Студент відповів на всі питання контрольної роботи з лекційного матеріалу
6	Контрольна робота 2 за лекційним матеріалом	20	Студент відповів на всі питання контрольної роботи з лекційного матеріалу
Поточний контроль		100 (x0,5)	Студент виконав всі контрольні точки, навів аргументовані відповіді на завдання, що відповідають програмним результатам успішного навчання з дисципліни
Підсумковий контроль		100 (x0,5)	Студент виконав практичні завдання навів аргументовані відповіді на теоретичні запитання, що відповідають програмним результатам успішного навчання з дисципліни
Всього		100	

СИСТЕМА ОЦІНКИ

Сума балів	Оцінка	ECTS	Рівень компетентності
90-100	Відмінно (зараховано)	A	Високий Повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни. Власні пропозиції студента в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін, а також знання, набуті при самостійному поглибленому вивченні питань, що відносяться до дисципліни, яка вивчається.
81-89	Добре (зараховано)	B	Достатній Забезпечує студенту самостійне вирішення основних практичних задач в умовах, коли вихідні дані в них змінюються порівняно з прикладами, що розглянуті при вивченні дисципліни
75-80		C	Достатній Конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають утруднення
65-74	Задовільно (зараховано)	D	Середній Забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни
65-64		E	Середній Є мінімально допустимим у всіх складових навчальної програми з дисципліни
30-54	Незадовільно (не зараховано)	FX	Низький Не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни
0-29		F	Незадовільний Студент не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни

Силабус за змістом повністю відповідає робочій програмі навчальної дисципліни

Опитування з приводу оцінювання якості викладання дисципліни

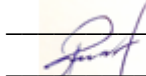
Якість викладання дисциплін контролюється анонімним он-лайн-опитуванням студентів. Вивчається думка здобувачів вищої освіти відносно якості викладання дисциплін.

Необхідно оцінити вказані якості за шкалою: 1 бал – якість відсутня; 2 бали – якість проявляється зрідка; 3 бали – якість проявляється на достатньому рівні; 4 бали – проявляється часто; 5 балів – якість проявляється практично завжди.

Анкета є анонімною. Відповіді використовуються в узагальненому вигляді.

https://docs.google.com/forms/d/1dVOKt4SHrz8rVZCbJbJsFenCqiETYw_A6YnUkUF0aho/edit

Розробник:

 /Анастасія ЛЮТА/
 /Олексій РАЗЖИВІН/

«03» травня 2024 р.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри АВП

Протокол № 13 від 06 травня 2024 р.

в.о. завідувача кафедри

 /Олег МАРКОВ/

Гарант освітньої програми:

 /Олена БЕРЕЖНА/
«08» травня 2024 р.

Затверджую:
Декан факультету
Машинобудування

 /Валерій КАССОВ/
«27» травня 2024 р.

